

Píšťalka, co ladila aneb Křehké povzbuzení v písni Hele lidi

*Čas neuvěřitelně rychle letí! O tom vás jistě nemusím příliš přesvědčovat. Například dvojice písničkářů Miroslav Paleček a Michael Janík slaví v letošním roce už neuvěřitelných 40 let, kdy se dali dohromady. Jejich snad nejslavnější píseň **Hele lidi**, symbol křehkého povzbuzení a optimismu po invazi vojsk Varšavské smlouvy do tehdejšího Československa v srpnu 1968, oslava 40. výročí vzniku čeká v roce 2008. Patří jí tedy tento díl naší rubriky Hvězdy, které nestárnou.*

Plakát, zvoucí na recitál dvojice Paleček-Janík na jejich první domovské scéně v divadle Sluníčko.

parták Miroslav Paleček, aby mu půjčil svoji kytaru. Miroslav Paleček (* 1945), rodák z Motyčína u Kladna, dopadl za chvíli podobně, i když podle Jiřího Černého prý v písni Waldemara Matušky *Sbohem, láska* „vypadal trochu převětčiji“.

Miroslav Paleček líčil, jak se dali dohromady, v rozhlasovém rozhovoru v Českém rozhlase v březnu 2002: „Michael mi hned padl do oka, protože byl stejně oblečen jako já – do džinsů a černého roláku, ale navíc měl vzadu v kapse placatci a hlavně kytaru, kterou jsem si tam od něj půjčil. Nikdy jsme nedostali vyrozumění, jak jsme v té soutěži dopadli. Nejspíš jsme úplně propadli. Zanedlouho jsme se potkali na ulici v Praze a dali jsme si schůzku v restauraci U Pinkasů, kde jsme se dohodli, že bychom mohli spolu něco začít dělat.“ Pro úplnost ještě dodejme, že tou „ulicí“ bylo Václavské náměstí, přirozená komunikační tepna Prahy.

Ze sólistů dvojice

Dvojici písničkářů Paleček–Janík dalo dohromady výběrové předkolo soutěže, ve které se hledaly hudební talenty. Tahle soutěž se jmenovala Talent 67. Odborná porota oba muzikanty, kteří

se ucházeli o její přízeň ještě jako sólisté, dosti nekompromisně vymetla. Nejdříve vyhodila Michaela Janíka (* 1945), rodáka ze Zábřehu na Moravě, s jeho vlastními písničkami. Než se z toho stačil oklepat, loudil na něm další ze soutěživců, jeho pozdější

Miroslav Paleček za „mříží“ několika píšťal. Ta, o které se píše v článku, je první zprava.

Paleček a Janík během svého angažmá v divadle Semafor. Vlevo vpředu zpěvačka Jana Svobodová, v pozadí začínající Jiří Krampol.

Duo Paleček-Janík ve 40. sezóně svého působení na hudební scéně.

Foto David Turecký

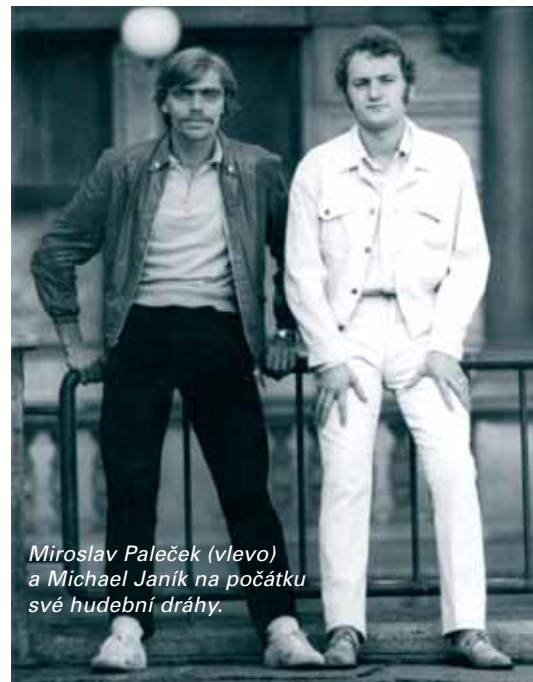
Ve dvou se to vždycky lépe táhne. O tom by mohli nejlépe vyprávět Simon s Garfunkelem i řada dalších uměleckých dvojic, které se navíc nemusely prokousávat realitou totalitního státu. První kontakty dvojice Miroslav Paleček a Michael Janík s publikem začaly v létě roku 1968. Jejich prvním pódium byl Karlův most. Muzicírovali zde hlavně o sobotách a o nedělích pod sochou svatého Kajetána. Pravidelně se na mostě míjeli také s Jaroslavem Hutkou, Vladimírem Veitem, Petrem Kalandrou nebo Oskarem Petrem. Vltavou pod mostem neproteklo mnoho vody a třiačtyřicetiletí muži měli už na svém kontě velké hit s názvem **Hele lidi**.

Vznik písně a píšťalka

Jak k tomu došlo, o svědectví požádáme osobu z nejpovolanějších, jednoho z tvůrců písně Miroslava Palečka: „Tenkrát jsme vlastně ani nevěděli jak na to, jen jsme měli velkou chuť něco udělat, a tak jsme se zkrátka s Michaelem sešli a přehrávali melodické nápady, a pokud se nám něco zalíbilo, Michael

Propagační leták, zvoucí k poslechu vystoupení dua Paleček-Janík pod širým nebem na Karlově mostě. Tehdy jej muzikanti během týdne vylepovali na pražských nárožích.

Miroslav Paleček (vlevo) a Michael Janík na počátku své hudební dráhy.

Momentka z angažmá dvojice v *Semaforu*. Zde Miroslav Paleček s Jiřím Grossmannem.

přičinil několik slov a rýmů. V tom lepším případě to pokračovalo dál ve stejném duchu až do dokončení písně. V té době jsme oba ovládali jen pár akordů a doprovodů na kytaru. Michael hrál na foukací harmoniku, já se pokoušel o zobcovou flétnu a ze studentského dixielandu FORTE 8 o džeztrubku, kterou jsem později vtipně nahradil troubením koutkem úst, což mi šlo hned kupodivu mnohem lépe. Výhoda byla, že jsem tím pádem nemusel na vystoupení džeztrubku vozit, to dá přece rozum, hubu mám pořád s sebou. Hledali jsme ale další nástroj, který by vcelku jednoduchý kytarový doprovod písně obohatil. Nevím co mě k tomu tehdy přivedlo, ale jednoho krásného dne jsem na Václavském náměstí v prodejně Slovenské izby zakoupil za pouhých

pět korun ovčáckou píšťalu, která coby upomínkový předmět nějakou shodou šťastných náhod i ladila. Navíc ve stupnici D-dur, ve které jsme píseň **Hele lidi** hráli. Pár těch pravých tónů se mi podařilo najít a bylo vyhráno.“

Zvuk píšťalky, která ozvláštňuje instrumentaci písně *Hele lidi*, rovněž leccos vypovídá o stylu dvojice písničkářů Paleček–Janík. Vždy měli blíž k laskavým, humorným a konejšivým staropražským písničkářům jako Karlu Hašlerovi

zkouším znovu a znovu. Ještě si chci totiž zapískat... Hele lidi...“ Píseň vzhledem ke své oblíbě z repertoáru dua i ze sólových vystoupení Miroslava Palečka dodnes nevymizela. Návštěvníci koncertů si ji vždy vyžádají.

Neocenitelná Houpačka

Vraťme se však zpátky do podzimu 1968. Složitost tehdejší situace v zemi nemá smysl podrobněji popisovat. Svědectví už podali mnozí povolanejší.

Záběry z muzicírování dua Paleček a Janík na Karlově mostě.

nebo Františku Haisovi než k revoltujícím protestním písničkářům období dětí květin. Jiří Černý je dokonce přirovnal k „poklidným staropražským flašinetářům – jenomže měli kytary“.

Když už jsme píšťalku zmínili, dokončeme i její kuriózní osud. Opět dostává slovo Mírek Paleček: „Ovčácká píšťala se mnou vydržela bezmála 30 let, až se mi ji podařilo na jednom z našich vystoupení nešťastnou náhodou rozšlápnout... A od té doby podobnou píšťalu marně hledám. Už jsem jich vyzkoušel skoro ke stovce, a nic. Že by dnes stála už mnohem víc než tehdy pouhých pět kaček, by mi nevadilo, jen mě mrzí, že ani jedna ze zkoušených píšťalek neladí, škoda. Já to ale nevzdávám. Při každé návštěvě Slovenska a na každé pouti to

Země byla plná okupačních vojáků, kteří byli všem na očích, a se svými tanky, transportéry a děly se ještě milosrdně nestáhli alespoň za zdi kasáren a do vojenských prostorů. První kolaboranti se začali ucházet o svou špinavou práci a byli ve všeobecném opovržení. Tehdy si duo Paleček–Janík za sedmdesát korun vypůjčilo hudební studio a některé ze svých prvních písní si nahrálo. Tyhle demosnímky pak nabídlo manželům Miroslavě a Jiřímu Černému, kteří tehdy uváděli populární rozhlasovou hitparádu 12 na houpačce. „Oni našťásti vybrali písničku *Hele lidi*,“ glosuje Miroslav Paleček počátek velké oblíby písně.

Píseň vstoupila do 49. pokračování Houpačky v listopadu 1968. Mírek si tenkrát nahrával Houpačku přes mi-

úsměvnými kuriozitami. Jednak byli na plakátu hlavní protagonisté a hostitelé pořadu uvedeni pod zkomoleným názvem Paleček a Janíček, jednak byli na „večeru folk a protest songů“ uvedeni až jako poslední po svých hostech Vladimíru Mertovi a Karlu Krylovi. Bratři Mikoláškoví, kteří na premiéře pořadu *Hele lidi* také vystupovali, se naopak na plakát nedostali.

Paleček a Janík na deskách

Píseň *Hele lidi* stačila ještě na jaře 1969 vyjít na singlu Supraphonu. A jak bylo tehdy neblahým zvykem, šlo spíše o pro-

jich hudební kariéře. Doba normalizace se začala zlověstně vznášet nad vším. Došlo k zastavení hudební Houpačky. Na následky popálenin zemřeli Jan Palach a Jan Zajíc, kteří se snažili svými zoufalými hrdinskými činy vyburcovat národ z letargie. Paleček s Janíkem se stali členy divadla Semafor. Vydání jejich debutového alba, které se začalo připravovat už v roce 1969, se stalo doslova hororem. Ustrašené schvalovací komise najednou viděly pod vším provokaci a protest. Tato kapitola uměleckého působení Miroslava Palečka a Michaela Janíka sice spadá už mimo rámec osudů písně *Hele lidi*, avšak je pro tuto dobu příznačná. Místo sáhodlouhého komentáře stačí pouze uvést několik faktů. Album po spoustě průtahů vyšlo až v roce 1971. Další příležitost vydat dlouhohrající desku však dvojice dostala až v roce 1983!

40 let uběhlo...

Od doby vzniku písně *Hele lidi* se v tehdejším Československu i v dnešní České republice událo mnohé. I když nás teď rozčilují jiné věci, citovost, průzračnost a jímavost písně *Hele lidi*, kterou napsali talentovaní písničkáři Miroslav Paleček a Michael Janík v nesvobodné době, stále zabírá. A okolnosti, za kterých vznikla a které ji provázely, už dnes ani nevnímáme a naštěstí vnímat nemusíme. Píseň samozřejmě nechybí ani mezi 40 skladbami na nedávno vydané kompilaci, kterou Supraphon vydal na dvojčeděčku k připomenutí jejich dlouholetého působení na naší hudební scéně.

Text Jaroslav Císař

Foto archiv Miroslava Palečka

krofon na páskový magnetofon B4, a tak se díky němu dochovala i průvodní slova, kterými tehdy Miroslava Černá a Jiří Černý vstup písně *Hele lidi* do éteru uvedli. Uvedme tedy ukázkou z jejich moderování: „Když půjdete po Karlově mostě v Praze, tak možná potkáte Jana Wericha nebo Jiřího Srnku, nebo Eduarda Kohouta, nebo taky nikoho z nich, ale jen dva kluky s kytarami, a to bude Mírek Paleček s Michaelem Janíkem. Někdy tam zpívají své vlastní písničky a dodávají tak Pražákům i přespolním trochu lepší náladu. Paleček s Janíkem si některé ty písničky nahráli a přinesli nám je, čímž zvedli náladu i nám.“ Potěšení zřejmě nebyli jen manželé Černí, ale i posluchači relace. Posluchačské hlasy totiž píseň nejprve posadily na skvělé 5. místo. Během tří měsíců *Hele lidi* dosedla na 2. místo hned za Krylova *Bratříčku, zavírej vrátka*. Rozdíly v hlasech však nebyly velké. Od více než 12 tisíc hlasujících tehdy obdržel Karel Kryl 6712 hlasů, Mírek Paleček s Michaelem Janíkem 6644 hlasů.

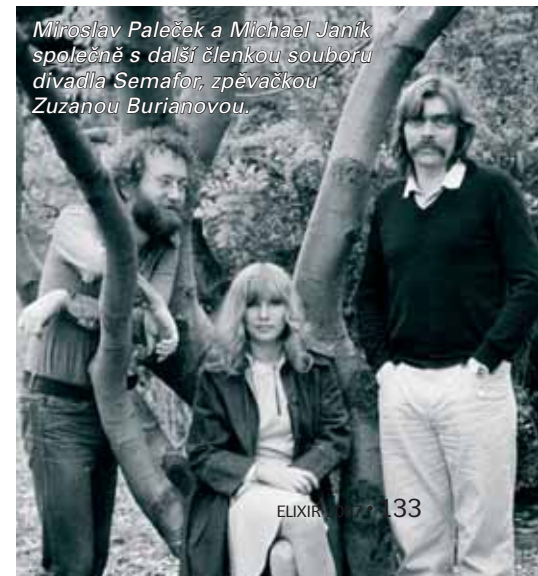
Obě, u nás stále nesmírně populární písně, jsou i dokladem rozdílného autorského přístupu. Drastická přímočarost a naléhavost Karla Kryla šokovala a burcovala, kdežto Palečkův a Janíkův optimismus spíše konejší a utěšuje. *Hele lidi* ale doslova odstartovala počátek hudební kariéry dvojice Paleček–Janík. V pátek 28. února 1969 měl v divadle Sluníčko premiéru stejnojmenný pořad. Presentace téhle zbrusu nové kulturní akce se vyznačovala několika

Miroslav Paleček opět ze Semaforu.

filový singl, než manažersky zvládnuté vydání hitu. Na B-straně se ocitla píseň *Hruška*, což je další v současnosti už doslova zlidovělý hit dua Paleček–Janík. Debutový singl písničkářské dvojice by tak měl být asi nejsprávněji označen jako singl s dvojitou A-stranou.

Během těch několika měsíců, kdy Paleček s Janíkem vletli doslova jako meteor na českou hudební scénu, se však mnohé změnilo. Ve společnosti i v je-

Miroslav Paleček a Michael Janík společně s další členkou souboru divadla Semafor, zpěvačkou Zuzanou Buriánovou.